

Kako do bolje saradnje na putu ka EU

Savjet za inkluzivno upravljanje (CIG) je 17. novembra 2024. godine u Travniku, ponovo okupio grupu visokih visokih dužnosnika vodećih političkih stranaka u Bosni i Hercegovini (BiH) kako bi razgovarali o provedbi konkretnih preporuka sa prethodnih sastanaka, kao i nove inicijative.

U fokusu sastanka ponovo je bio proces evropskih integracija, kao i regionalne integracije, jer su oba procesa nedvosmisleno isprepletena. Sam sastanak u Travniku održan je neposredno nakon neuspjeha Bosne i Hercegovine u kontekstu Reformske agende i Plana rasta EU za region, budući da Evropska komisija nije prihvatila dokument koji je dostavljen.

U tom smislu razgovarano je i o tome kako BiH može slati bolje signale EU, kako bi institucije Unije, ali i same države članice, vidjeli da svi politički akteri ozbiljno shvataju procese evropskih i regionalnih integracija.

Elementi izvještaja i zaključci nisu nužno zasnovani na konsenzusu, već odražavaju najkritičnije elemente diskusije. Sastanak je održan po Chatham House pravilu i nijedan od navedenih sadržaja i zaključaka ne može se direktno pripisati bilo kome od učesnika. Izvještaj je pripremio Igor Novaković, viši saradnik CIG-a, a za njegov sadržaj snosi isključivu odgovornost CIG.

Aktuelni izazovi vezani za procese evropskih i regionalnih integracija

Skup je započeo debatom o trenutnom stanju procesa evropskih integracija. Jedan od učesnika, koji je upoznat sa obavezama BiH na evropskom putu, istakao je da politički akteri u BiH moraju prihvatiti da je potreban holistički pristup, odnosno da su evropske i regionalne integracije povezane sa Reformskom agendom i Plan rasta. Drugim riječima, evropski put se ne može posmatrati odvojeno od stvaranja Regionalnog tržišta, jer je sve isprepleteno. Po prvi put, EU je ozbiljno shvatila geopolitičke izazove. Do sada je EU proces bio isključivo tehnički, a sada dobija i spoljnopolitičku dimenziju. Reformska agenda je uslov za dobijanje sredstava, a EU cilja upravo na one stvari u kojima je svaka zemlja „najviše ranjiva.“

„Od svih 5 kandidata za članstvo, Bosna i Hercegovina je najgora u regionu na evropskom putu - ili je slabo pripremljena ili nepripremljena za sve stavke,“ rekao je učesnik. Naglasio je da je to pokazatelj da nešto nije u redu sa unutrašnjim razumijevanjem cjelokupnog procesa evropskih integracija, te kako je on povezan sa regionalnim procesima. Deklarativno, stvari su jasne - svi akteri unutar BiH su za članstvo zemlje u EU. Međutim, kada se ova pozicija svede na radni konsenzus, ona izostaje i uvijek se zaglavi oko pitanja podjele odgovornosti.

Drugi učesnik se osvrnuo na postojeći mehanizam koordinacije oko evropskih integracija i istakao da je možda previše rigidan u odrazu ustavne strukture.

To u osnovi ne funkcioniše, „jer 50 ljudi ne može ništa efikasno da uradi i možda bi to trebalo testirati kroz neku vrstu stres testa.“ „Da li je potrebno da se odluke o svim pitanjima i u svim radnim grupama donose konsenzusom ili da svi moraju biti zastupljeni?“ Potrebna su kreativna rješenja i fleksibilnost kako bi se izbjegla politizacija svih pitanja, kao i refleksija političkih pitanja? da nemaju nužno veze sa pitanjima o kojima se u određenom trenutku raspravlja kroz Mehanizam koordinacije. Naglašeno je i da se politički lideri moraju „sastajati sami, bez stranaca, jer nema druge alternative.“ Učesnik iz Banjaluke je naveo da je ključni problem u kontekstu Mehanizma koordinacije i Reformske agende politička dinamika u Federaciji BiH (FBiH). „Važno je pronaći politički konsenzus o pitanjima vezanim za evropsku integraciju u FBiH i ne dolaziti u situaciju da se određene odluke i procesi blokiraju sa kantonalnog nivoa, a da se Mehanizam koordinacije sam po sebi ne demontira.“

Jedan od učesnika iz Sarajeva je naglasio da „trebamo prestati da se žalimo strancima na to da nema konsenzusa, jer se to njih ne tiče. „Potrebno je da budemo u stanju razgovaramo jedni s drugima, a da dogovori ne završavaju u medijima, tumačeni isključivo sa nacionalnih pozicija.“ Nedavni razgovori vladajuće koalicije na nivou BiH u Banja Luci pokazali su da je moguće uradi nešto. „Svi koji misle da je inercija pravi put, ili nisu svjesni posljedica, ili su neozbiljni.“ Nekoliko učesnika je apelovalo su da se prvo riješe ona pitanja gdje postoji konsenzus, te da politički akteri učine sve da zaustave neodgovorni medijski pristupi. Što se tiče teških pitanja, poput ustavnog suda, „EU ih nije slučajno stavila na listu reformi, jer ne želi da ima članicu čija će se unutrašnja pitanja preliti na cijelu Uniju.“

"Što se regionalnih integracija tiče, za Republiku Srpsku (RS) one su prioritet", uključujući tu i Otvoreni Balkan, naglasio je jedan od učesnika iz Banja Luke.

Učesnik iz Sarajeva se složio da su mediji veliki izazov, te da je potreban jedan glas u procesu EU integracija i jedan pregovarač. Drugi učesnik iz Sarajeva istakao je da je potrebno i da se parlamenti više uključe u proces, te da sve što je ovdje rečeno treba prebaciti u parlamentarnu proceduru.

Ponovno pokretanje Parlamentarnog foruma za evropske integracije. Zaključci i preporuke

Nakon uvodne debate, učesnici su podijeljeni u 3 radne grupe, sa ciljem davanja konkretnih preporuka koje se mogu efikasno implementirati. Radne grupe su došle do sličnih zaključaka i mogu se podijeliti u nekoliko. Postojao je apsolutni konsenzus oko jednog zaključka.

1. Ponovno pokretanje rada Parlamentarnog foruma za evropske integracije

Sve tri radne grupe su postigle apsolutni konsenzus o potrebi obnavljanja rada Parlamentarnog foruma za evropske integracije. U pitanju je telo koje okuplja sve parlamentarne komisije/odbore za evropske integracije sa državnog, entitetskog, kantonalnog/županijskog, i nivoa distrikta Brčko, i koje treba aktivno da prati proces proevropskih reformi. Ovo je neophodno i za prevazilaženje političkih razlika koje utiču na Mehanizam koordinacije, pošto su u komitete/odbore uključeni i poslanici opozicije i poslanici vladajućih stranaka, te će biti lakše uspostavljanje konsenzusa po ključnim pitanjima.

Sve tri radne grupe postigle su apsolutni konsenzus o potrebi obnove rada Parlamentarnog foruma za evropske integracije. Riječ je o tijelu koje okuplja sve parlamentarne komisije/odbore za evropske integracije sa državnog, entitetskog, kantonalnog/županijskog i nivoa Brčko distrikta koje treba aktivno pratiti proces proevropskih reformi. Ovo je neophodno i za prevazilaženje političkih razlika koje utiču na Koordinacioni mehanizam, jer u komisije/odbore ulaze pripadnici i opozicije i vladajućih partija, te će se lakše postići konsenzus o ključnim pitanjima.

Učesnici su predložili i elemente dnevnog reda predstojećeg skupa Parlamentarnog foruma:

1. Informacija Direkcije za evropske integracije (DEI) BiH o osnovnim zaključcima Izvještaja o napretku BiH na putu ka EU, te aktivnostima koje je potrebno poduzeti na usvajanju Programa integracija i preostalim uslovima za sazivanje prvog međuvladinog konferencija. Poseban akcenat na dinamici priprema za početak pregovora o članstvu sa EU;
2. Informacija Centralne banke o preprekama i vremenskoj dinamici za članstvo BiH u sistemu jedinstvenog elektronskog plaćanja EU – SEPA;
3. Izlaganje novoimenovanog generalnog sekretara Vijeća za regionalnu saradnju (RCC) o obavezama i koristi za BiH od Berlinskog procesa i stvaranja Zajedničkog regionalnog tržišta;

Preporučeno je i da se na sednicu pozovu predstavnici DEI, Centralne banke BiH, Ministarstva za evropske integracije RS, Ureda za EU integracije Vlade FBiH, ekvivalent iz Distrikta Brčko, Ministarstva vanjskih poslova BiH, RCC-a, EU Delegacije u BiH. Takođe je predloženo da skup bude zatvoren za medije, iz razloga koji su spomenuti u prethodnoj diskusiji.

Učesnici su se obavezali da iniciraju i pomognu održavanje ovog sastanka.

2. Donošenje Deklaracije o pristupu pregovorima sa EU

Ponovljen je prijedlog da kantonalne/županijske skupštine, Skupština Brčko Distrikta, oba doma Skupštine FBiH, Skupština RS, kao i oba doma Parlamentarne skupštine BiH, usvoje zajednički usaglašene (u suštini, dok tekst ne mora biti apsolutno isti) Deklaracije o pristupu pregovorima sa EU, čime bi se potvrdila politička volja svih subjekata u zemlji za opredjeljenjem za članstvo BiH u EU, te definiran pristup rješavanju prioriteta.

Prijedlog je da se kroz deklaraciju definišu okvirne "veličine" i način rada Koordinacionog mehanizma. Ovaj dokument bi učinio moguće opstrukcije nepotrebnim.

Nekoliko drugih učesnika smatralo je da to treba činiti postepeno i da ih deklaracije mogu direktno uvesti u politički teren koji će biti, te stoga nije postignut konsenzus o ovom pitanju.

3. Glavni pregovarač

Glavni pregovarač sa EU treba da bude osoba koja ima iskustvo, koja je radila sa Direkcijom za evropske integracije. Ali nije neophodno da ta osoba mora da bude u potpunosti politički neutralna.

4. Reforme na putu ka EU

Najbolje je u ovom trenutku fokusirati se na Reformsku agendu i slijediti je.

Zaključci i preporuke oko budućeg rada

Sa sastanka su proizašli sljedeći zaključci i preporuke u vezi s budućim radom neformalnog dijaloga u Bosni i Hercegovini. Preporuke su neformalne prirode i nije se tražio konsenzus učesnika:

1. Format sastanaka neformalnog dijaloga pokazao se dobrim i produktivnim na tri dosadašnja sastanka. Učesnici su pohvalili metodologiju rada i napomenuli da bi rad trebao biti nastavljen naredne godine. Takođe, ukazali su da treba promisliti eventualno proširenje formata.
2. Proces pregovora oko evropskih i regionalnih integracija trebao bi ostati glavna tema, jer o njima postoji konsenzus u Bosni i Hercegovini. Stoga sastanci treba da prate dinamiku dešavanja u ovim procesima, a na dnevnim redovima treba da budu aktuelne teme.
3. Predloženo je da jedna od tema bude Izvještaj o napretku i da se o njemu raspravlja. Kao druga tema predložena je rasprava o iskustvima Republike Hrvatske na putu ka EU.
4. Takođe je preporučeno da, ukoliko nema lako uočljivih aktuelnih tema, CIG obavi konsultacije sa učesnicima, koji bi dali predloge tema za naredne sastanke.

Učesnici

Abecednim redom

Igor Crnadak, Partija demokratskog progresa
Julia von Dobeneck, Fondacija Robert Bosch
Maja Dragojević Stojić, Srpska demokratska partija
Damir Džeba, Hrvatska demokratska zajednica Bosne i Hercegovine
Petar Galić, Hrvatski narodni pomak
Shpetim Gashi, Savjet za inkluzivno upravljanje
Amer Kapetanović, Savjet za regionalnu saradnju
Safet Kešo, Stranka demokratske akcije
Damir Mašić, Socijaldemokratska partija
Srdan Mazalica, Savez nezavisnih socijaldemokrata
Dragan Mioković, Naša stranka
Igor Novaković, Savjet za inkluzivno upravljanje
Alex Roinishvili Grigorev, Savjet za inkluzivno upravljanje
Haris Šabanović, Stranka demokratske akcije
Mia Vukojević, Fond braće Rockefeller
Ognjen Vukojevic, Savez nezavisnih socijaldemokrata